

Prof. nadzw. Aleksander Zyśko

Wrocław 07. 06. 2018 r.

Akademia Sztuk Pięknych

Im. Eugeniusza Gepperta

we Wrocławiu

Ocena pracy doktorskiej, dorobku artystycznego i dydaktycznego Pana mgr Michała Smandka w przewodzie doktorskim, w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuk pięknych, wszczętym przez Radę Wydziału Rzeźby i Działań Przestrzennych Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu

Pan Michał Smandek uzyskała tytuł magistra sztuki w zakresie rzeźby na kierunku Edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2007 r.

Swoje prace prezentowała na 9 wystawach indywidualnych i licznych wystawach zbiorowych w kraju i za granicą. Uczestniczył też w warsztatach i sympozjach krajowych i zagranicznych, między innymi w Mongolii w 2014 i w 2015 r.

W swej pracy doktorskiej zatytułowanej *"Działalność twórcza w relacji do natury w kontekście własnych podróży"*, przedstawia swoje działania artystyczne inspirowane naturą, podejmowane w przestrzeni - krajobrazie egzotycznym, oraz cykl prac tworzących wystawę *"Rozpoznanie wzorców"*. Podróże w odległe strony świata, stają się dla niego okazją do własnych realizacji przestrzennych na kanwie napotkanych uwarunkowań, zjawisk, ludzi i sytuacji. Podróż - wyprawa w nieznanne tereny, staje się dla autora katalizatorem jego pracy twórczej. Praca teoretyczna w zwięzły i przejrzysty sposób wykazuje ogólną wiedzę w zakresie rzeźby, szczególnie w obszarze działań w przestrzeni otwartej, który jest bliski autorowi.

Realizacje -obiekty rzeźbiarskie które Michał Smandek prezentuje po powrocie z podróży mają charakter minimalistyczny. Wynika to nie tylko ze świadomego wyboru autora, ale jest też konsekwencją obranej strategii wędrówek po świecie, która wymaga rezygnacji z nadmiaru przedmiotów aby ułatwić przemieszczanie się. W efekcie powstają rzeźby które zawierają w sobie kondensację obserwacji, wrażeń, odczuć i przemyśleń jakich doświadczył autor w trakcie swoich wypraw. Działania i obiekty które powstają w trakcie tych podróży są więc z gruntu osobiste. Autor pisze: *"Jestem przekonany, że doświadczenie natury, przede wszystkim w czasie podróży, wpływa na moją twórczość. Na charakter dzieła sztuki realizowanego w drodze składa się moim zdaniem nie tylko sama jego struktura, ale wszystko to, co wokół, a także czas i trud dotarcia do miejsca, gdzie zostaje ono stworzone. Dzieło składa się z całego kontekstu przedsięwzięcia jakim jest podróż, z przygotowań do niej i zebranych podczas niej doświadczeń."*

Przebywając w odludnych miejscach twórca przeżywa swoiste katharsis. Kontempluje egzotyczny pejzaż i stara się odnaleźć jego istotowe własności. Jego ingerencja w naturę jest bardzo subtelna. Gdyby nie kadr dokumentującej tę ingerencję fotografii, niekiedy wręcz trudno by było ją dostrzec. Działania te są jednak przez autora gruntownie przemyślane. Lapidarność wypowiedzi potęguje jej swoistą tajemniczość. Zmusza do refleksji i to jest jej siłą. Dzieło zorganizowane jako gra form zastanych i nowych.

Michał Smandek wykonał w okresie od 2016 do 2018 roku, szereg prac które składają się na wystawę "Rozpoznawanie wzorców". Wzorcami są dla niego sytuacje doświadczania natury, będące inspiracją do twórczej refleksji. Rzeźby - czy jak je autor nazywa "przyrzędy", były zabierane przez niego na wyprawy, lub przypuszczalnie mógł je zabierać ze sobą. Ważną część wystawy, jak też całej twórczości autora stanowi dokumentacja, głównie fotograficzna. Przy tym dokumentacja fotograficzna staje się autonomicznym dziełem, które w kontekście rzeźby równolegle prezentowanej, niejako zostaje objaśnione w swej istocie powstania. To zdradzenie sposobu powstania fotografii nie jest nam konieczne, ale stanowi swoistą grę z odbiorcą-widzem.

Michał Smandek ingerując w naturę czyni to w sposób, który odczytanie prawdziwego autorstwa ukazanej sytuacji jest dla odbiorcy problematycznym. Tak jest w przypadku prac "Rękodzieło", czy też instalacji *Knife Work* z serii *Manual Rest* wykonanej w 2014 r. przed wszczęciem przewodu doktorskiego. W przypadku pracy *Move Work* iluzja złamania praw grawitacji sugeruje ingerencję komputerową. Autor pozostawia odbiorcę w pewnej konsternacji, która jest wpisana w charakter wielu prac fotograficznych autora wystawy "Rozpoznawanie wzorców". Te zabiegi autora z założenia są esencją jego działań twórczych. Efekt złudzenia wykorzystuje też w rzeźbach - obiektach, jak to ma miejsce w pracy *Po-podróżny*. Ale w tym wypadku wyjaśnienie kształtu konkretnego obiektu jest namacalne.

Projekt *More Photons* który jak sam autor stwierdza, przerodził się z samodzielnie wykonanych obiektów przestrzennych w formę warsztatów twórczych z udziałem tubylczej ludności, zaowocował serią interesujących prac-fotografii. Przywodzą one na myśl relację podróżnika, który niczym słynny globtroter Tony Halik dokumentuje życie w egzotycznych dla nas krainach wraz z przedmiotami jakimi się posługują tamtejsi mieszkańcy. To znowu jest gra z widzem, bardzo umiejętnie i twórczo przeprowadzona. Nieco inne w swoim charakterze są prace "Szkielety" wykonane w Boliwii i w Chile w 2016 r., prezentowane w pracy doktorskiej na fotografiach. Podobne konstrukcje prezentował autor na wystawie *Wywoływanie rzeźby*, która miała miejsce w BWA w Bydgoszczy w 2018 r. Niestety jakość dokumentacji fotograficznej z tej wystawy nie pozwala w pełni ocenić tych prac. Widać jedynie, że autor konsekwentnie poszukuje oryginalnych form, uwzględniając miejsce ich prezentacji. "Szkielety" to formy otwarte rzeźbione *myślą w nieskończoność*. Są próbą nawiązania do rzeźby unistycznej. Taką koncepcję rzeźby proponowali Kobro i Strzeмиński, a *Szkielety* nawiązują do tej idei.

Michał Smandek jest artystą umiejętnie operującym formą przestrzenną, oszczędną, wręcz minimalistyczną. Rzeźby te skłaniają do refleksji o zmienności i ulotności zjawisk, relatywizmie naszej percepcji, przeciwstawionej obiektywizmowi istnienia. Jest to przykład twórczości refleksyjnej i jednorodnej. Podejmując zagadnienie miejsca, tworzy specyficzne sytuacje otwierając pole dla wyobraźni. Na jednej z wystaw zrealizowanych w okresie trwania przewodu doktorskiego

zatytułowanej *Zabiegi pielęgnacyjne. Kopalnia "Wujek"*, ujawnia dużą wrażliwość także na właściwości specyfiki miejsca, jego ukrytych znaczeń w kontekście społecznym. Przez zestawienie żywej relacji świadka bolesnej historii strajku górników w grudniu 1981 r. z tak bliską mu naturą, tutaj w postaci roślin z maszynowni szybu kopalnianego, uzyskuje niezwykły kontrast. Kontrast sił wzbudzonych przez człowieka z żywą tkanką biologiczną.

Podróż jest dla człowieka czymś co wyjątkowo ściśle łączy przestrzeń z czasem. Gottfried Boehm stwierdził, że określenie czasowe dominuje nad przestrzennym, *gdyż bez zajścia czasowego nie jesteśmy w stanie odczytać każdorazowej relacji występującej między elementami.. Spostrzeżenie przestrzenne wynika z precesji czasu, czasowi się.* Ten rys czasowienia przynależy podróżom, i formom które konstruuje Michał Smandek.

Jan Świdziński w 1996 r. napisał: "*Sztuka nie jest jak życie - jest jego częścią. Nie jest ani naturalna ani sztuczna - jest jaka jest, jaką zdarza się jej być; jaką spostrzegamy gdy jesteśmy obserwatorami - choć (nawet gdy) nigdy nie jesteśmy performerami - coś robimy, ulegamy jakiejś sile i transmitujemy ją dalej. (...) Więc sztuka jako sztuka w podróży.*" (Lublin- katalog wystawy w Galerii Starej w Lublinie, oraz w BWA Awangarda we Wrocławiu w 1996 r.)

Konkluzja

Na podstawie oceny pracy doktorskiej pt.: "Działalność twórcza w relacji do natury w kontekście własnych podróży", oraz dorobku artystycznego mgr Michała Smandka, z pełnym przekonaniem popieram nadanie mu stopnia doktora sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuk pięknych.

Prof. nadzw. Aleksander Zyśko

